

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาวิจัยและข้อเสนอแนะ

"เป็นไปได้ที่คน ๆ หนึ่งจะเข้าถึงความรู้ในสิ่งเหล่านี้ได้ทั้งหมดด้วยเหตุผลของเขาโดยลำพัง เพราะฉะนั้น จึงจำเป็นสำหรับคนที่จะมีชีวิตอยู่ในกลุ่มเหล่า เพราะว่าแต่ละคนอาจช่วยเพื่อนมนุษย์ของตน และคนต่าง ๆ อาจต่างมุ่งแสวงหาการค้นพบต่าง ๆ กันไปได้ด้วยเหตุผลของเขาทั้งหลาย เช่นว่าการค้นพบทางแพทย์ คนหนึ่งค้นพบในเรื่องนี้ และอีกคนหนึ่งในเรื่องนั้น เป็นต้น"

(St. Thomas Aquinas ใน
The Political Ideas หน้า 8)

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ความสำนึกทางการเมืองของประชาชนในบริเวณชายแดนภาคใต้ นี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะทำการศึกษาวิจัยถึงความรู้สึก ทศนคติ และความคิดเห็น อันเป็นความสำนึกของประชาชนกลุ่มหนึ่งที่อาศัยอยู่ในบริเวณชายแดนภาคใต้ ที่มีต่อประชาคมการเมือง (political community) ระบอบการเมืองการปกครอง (political regime) และผู้มีสิทธิอำนาจการเมือง (political authority) ซึ่งผู้ศึกษาวิจัยได้เลือกอำเภอเบตง จังหวัดยะลา เป็นพื้นที่ที่จะทำการศึกษาวิจัย เพราะว่า อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เป็นพื้นที่บริเวณชายแดนหนึ่งของจังหวัดชายแดนภาคใต้ อันประกอบด้วย ยะลา ปัตตานี สตูล นราธิวาส และสงขลา อำเภอเบตงยังมีลักษณะพิเศษที่น่าสนใจคือ เป็นเมืองชายแดนใต้สุดของประเทศไทย ที่ประกอบไปด้วยคน 3 กลุ่มคือ คนไทยมุสลิมร้อยละ 45 คนไทยเชื้อสายจีนร้อยละ 43 และคนไทยพุทธร้อยละ 12 แต่ละกลุ่มต่างก็มี ภาษา ศาสนา ค่านิยม วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียม ที่เป็นของตนเอง คือ คนไทยมุสลิมนับถือศาสนาอิสลาม มีภาษายาวี เป็นภาษาพูด มีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีตามแนวบทบัญญัติศาสนาอิสลาม คนไทยเชื้อสายจีนมีความเชื่อทางศาสนาที่ผสมผสานระหว่าง ขงจื้อ เต๋า

พระพุทธศาสนาิกายมหายาน และไหว้เจ้า มีภาษาพูดที่เป็นของตนเองด้วยกันหลายสำเนียงคือ จีนกวางตุ้ง จีนแคะ จีนกวางไส จีนไหหลำ จีนฮกเกี้ยน และกึ่งภาษาจีนกลางเป็นภาษาที่ใช้ร่วมกัน มีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีแบบคนจีน ส่วนคนไทยพุทธก็จะนับถือศาสนาพุทธ ใช้ภาษาไทย มีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีเหมือนคนไทยส่วนใหญ่ตามภาคอื่น ๆ คนทั้ง 3 กลุ่มนั้นอาศัยอยู่ร่วมกันในดินแดนที่อยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลไทย ในขณะที่เดียวกันก็มีอิทธิพลของโจรจีน คอมมิวนิสต์มาลาया (จคม.) ขบวนการโจรก่อการร้าย (ชจก.) และอิทธิพลของประเทศ มาเลเซียเข้าแทรกแซงอยู่เสมอ

ในการศึกษาวิจัยนี้ ใช้ประชากรในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา 81 คน เป็นหน่วยที่จะ ทำการศึกษาวิจัย ซึ่งประกอบไปด้วย คนไทยมุสลิม 27 คน คนไทยเชื้อสายจีน 27 คน และคนไทยพุทธ 27 คน จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ประชากรเหล่านี้ต้องมีสัญชาติไทย และมีระยะเวลาอยู่ในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา นานตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป การศึกษาวิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ในแนวลึก (in-depth interview) และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (participant observation) ประกอบ

ในการพิจารณาความสำคัญทางการเมืองของประชาชนในบริเวณชายแดนจังหวัดภาคใต้ นี้ เป็นการศึกษาวิจัยถึงความสำคัญทางการเมืองของประชาชน 3 กลุ่มคือ กลุ่มคนไทยมุสลิม คนไทยเชื้อสายจีนและคนไทยพุทธ ที่อาศัยอยู่ร่วมกันในชุมชนอำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยพิจารณาจากความสำคัญต่อประชาคมการเมือง (political community) ความสำคัญต่อระบอบการเมืองการปกครอง (political regime) และความสำคัญต่อผู้มีสิทธิอำนาจทางการเมือง (political authority) การพิจารณาความสำคัญต่อประชาคมการเมืองได้แยก การพิจารณาออกเป็นส่วนตัวต่าง ๆ คือ ความสำคัญต่อสัญลักษณ์ของชาติ คือธงชาติ และเพลงชาติไทย ความสำคัญต่อความเป็นชาติ ความสำคัญต่อพระมหากษัตริย์ ความสำคัญต่อศาสนา และความสำคัญต่อวัฒนธรรมไทย ความสำคัญต่อระบอบการเมืองการปกครอง ได้พิจารณาจากสภาพการเมืองการปกครองของไทยในปัจจุบัน และความสำคัญต่อผู้มีสิทธิอำนาจทางการเมือง ได้แยกการพิจารณาออกเป็นส่วนตัวต่าง ๆ คือ ความสำคัญต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ความสำคัญต่อรัฐบาล ความสำคัญต่อข้าราชการ และความสำคัญต่อผู้พิพากษา

ความสำนึกต่อประชาคมการเมือง (political community)

ประชาคมการเมือง (political community) คือการที่คนอยู่ร่วมกันโดยยอมรับว่าเป็นพวกเดียวกัน มีแนวโน้มที่จะร่วมมือร่วมใจกันแก้ปัญหาอันเกิดจากความต้องการต่าง ๆ กัน ด้วยวิธีการสันติ โดยทั่วไปเรามักจะนึกถึงชาติว่าเป็นประชาคมการเมืองชนิดหนึ่ง การศึกษาวิจัยความสำนึกต่อประชาคมการเมือง จึงเป็นการศึกษาความสำนึกที่มีต่อชาตินั้นเอง ซึ่งในการศึกษาวิจัยนี้ได้แยกพิจารณาออกเป็น ความสำนึกต่อสัญลักษณ์ของชาติ ความสำนึกต่อความเป็นชาติ (nation-hood) ความสำนึกต่อพระมหากษัตริย์ ความสำนึกต่อศาสนา และความสำนึกต่อวัฒนธรรมไทย

ความสำนึกต่อสัญลักษณ์ของชาติ คนไทยมุสลิมส่วนใหญ่มีความสำนึกต่อสัญลักษณ์ของชาติคือ ธงชาติ และ เพลงชาติ ในระดับที่ต่ำ คนไทยมุสลิมส่วนใหญ่จะไม่ค่อยเข้าใจในความหมายหรือให้ความสำคัญกับธงชาติและ เพลงชาติไทยมากนัก คนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่จะมีความรักธงชาติและ เพลงชาติไทยมากกว่าคนไทยมุสลิม มีความเข้าใจมากกว่า ส่วนคนไทยพุทธจะรักและให้ความสำคัญกับธงชาติและ เพลงชาติไทยมากกว่าคนไทยมุสลิมและคนไทยเชื้อสายจีน เพราะธงชาติและ เพลงชาติทำให้ตระหนักถึงประวัติความเป็นมาและความเป็นเอกราชอันยาวนาน โดยสรุปแล้วคนไทยมุสลิม คนไทยเชื้อสายจีนและคนไทยพุทธ มีความสำนึกต่อสัญลักษณ์ของชาติแตกต่างกัน

ความสำนึกต่อความเป็นชาติ คนไทยมุสลิมส่วนใหญ่มีความรู้สึกว่าเป็นคนไทย เพราะเกิดและเติบโตในเมืองไทย มีความรักและหวงแหนดินแดนอันเป็นที่เกิด แต่ก็อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าคนไทยเชื้อสายจีน เป็นเพราะคนไทยเชื้อสายจีนมีความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีที่ผสมกลมกลืนเข้ากันได้กับสังคมส่วนใหญ่ภายนอก ซึ่งเป็นสังคมของคนไทยพุทธมากกว่า ส่วนคนไทยพุทธจะมีความสำนึกต่อความเป็นชาติสูงกว่าคนไทยมุสลิมและคนไทยเชื้อสายจีน เป็นเพราะคนไทยพุทธมีประวัติศาสตร์ความเป็นมา มีศาสนา ภาษา วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีร่วมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับคนไทยส่วนใหญ่ทั้งประเทศ โดยสรุปแล้วคนไทยมุสลิม คนไทยเชื้อสายจีนและคนไทยพุทธ มีความสำนึกในความเป็นชาติแตกต่างกัน

ความสำนึกต่อพระมหากษัตริย์ คนไทยมุสลิมส่วนใหญ่รักเคารพและจงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์ เพราะพระมหากษัตริย์ทรงอุปถัมภ์ศาสนาอิสลาม สงเคราะห์ศาสนาอิสลามในด้าน

ต่าง ๆ มากมาย พระมหากษัตริย์ทรงเสด็จเยี่ยมเยียนดูแลทุกข์สุขของคนไทยมุสลิม คนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่จะมีความสำนึกต่อพระมหากษัตริย์สูงกว่าคนไทยมุสลิม เป็นเพราะคนไทยเชื้อสายจีนนั้น มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับคนไทยส่วนใหญ่มากกว่า การนับถือศาสนาตลอดจนวัฒนธรรมต่าง ๆ ก็ใกล้เคียงกันมาก ส่วนคนไทยพุทธนั้นจะมีความรู้สึกรัก เคารพ และจงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์มากกว่าคนไทยมุสลิมและคนไทยเชื้อสายจีนเล็กน้อย เป็นเพราะคนไทยพุทธมีประวัติศาสตร์ความเป็นมา มีศาสนา ภาษา วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีร่วมกันกับองค์พระมหากษัตริย์ โดยสรุปแล้ว คนไทยมุสลิม คนไทยเชื้อสายจีน และคนไทยพุทธมีความสำนึกต่อพระมหากษัตริย์แตกต่างกันเพียงเล็กน้อย เท่านั้น

ความสำนึกต่อศาสนา คนไทยมุสลิมมีความรู้ ความเข้าใจ น้อยมากต่อศาสนาพุทธอันเป็นศาสนาประจำชาติไทยและคนไทยส่วนใหญ่ นับถือ คนไทยมุสลิมไม่เห็นคุณค่าความสำคัญและไม่ศรัทธาต่อศาสนาพุทธ เป็นเพราะคนไทยมุสลิมมีความศรัทธาและเชื่อมั่นว่า ศาสนาอิสลามที่ตนนับถืออยู่นั้น เป็นศาสนาของพระเจ้าที่ดีที่สุด สมบูรณ์ที่สุดสำหรับมนุษยชาติ คนไทยเชื้อสายจีนแม้จะมีความเชื่อที่โน้มเอียงหนักไปทางด้านลัทธิขงจื้อ เต๋า พุทธศาสนาิกายมหายาน และการนับถือผีสงฆเวทดา แต่ก็กำลังกลืนกลายไปสู่ความเชื่อในศาสนาพุทธแบบคนไทยส่วนใหญ่มากขึ้น จะเห็นได้จากการมีหิ้งพระพุทธรูปที่บ้าน ห้อยสร้อยคอที่เลี่ยมพระพุทธรูปองค์เล็ก ๆ นิยมการทำบุญตักบาตร และบางคนก็อุปสมบทเป็นพระภิกษุ เป็นต้น คนไทยเชื้อสายจีนจึงมีความสำนึกต่อศาสนาพุทธสูงกว่าคนไทยมุสลิม ส่วนคนไทยพุทธส่วนใหญ่จะมีความรู้ความเข้าใจในศาสนาไม่มากนักน้อย มีความเคารพนับถือ และศรัทธาในศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นศาสนาของบรรพบุรุษ เป็นเสมือนรากเหง้าแห่งความเป็นชาติ และเอกลักษณ์ดั้งเดิมของชาติไทย โดยสรุปแล้ว คนไทยมุสลิม คนไทยเชื้อสายจีน และคนไทยพุทธ มีความสำนึกต่อศาสนาแตกต่างกัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความสำนึกต่อวัฒนธรรมไทย คนไทยมุสลิมส่วนใหญ่มีความสำนึกต่อวัฒนธรรมไทยในระดับที่ต่ำ คนไทยมุสลิมไม่ชอบไม่พอใจที่จะอยู่ใกล้ชิด และอยู่ร่วมกับคนไทยเชื้อสายจีน และคนไทยพุทธ เพราะศาสนาอิสลามมีบทบัญญัติข้อห้ามมากมาย ซึ่งทำให้ไม่สามารถมีวิถีชีวิตที่ผสมผสานกลมกลืนกับคนไทยพุทธได้เลย คนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่มีความสำนึกต่อวัฒนธรรมไทยสูงกว่าคนไทยมุสลิม คนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่จะมีความพึงพอใจ ความชอบที่จะอยู่ใกล้ชิดและอยู่ร่วมกับคนไทยพุทธ มีความพยายามปรับตัวเข้าหาคนไทยพุทธ เช่น การแต่งกาย การใช้ภาษาไทย การใช้ชื่อนามสกุล การต้องการที่จะให้ญาติพี่น้องแต่งงานกับคนไทยพุทธ เป็นเพราะวัฒนธรรมของคนไทย

เชื้อสายจีนกับวัฒนธรรมของคนไทยพุทธผสมผสานกลมกลืนกันได้ดี ส่วนคนไทยพุทธส่วนใหญ่จะมีความพึงพอใจและเห็นความสำคัญในวัฒนธรรมของตนเอง ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของคนไทยส่วนใหญ่ในประเทศ ในขณะที่เดียวกัน คนไทยพุทธก็มีความชอบ พื่อใจที่จะอยู่ใกล้ชิด และอยู่ร่วมกับคนไทยเชื้อสายจีนมากกว่าคนไทยมุสลิม เป็นเพราะวัฒนธรรมของคนไทยพุทธ กับคนไทยเชื้อสายจีนเข้ากันได้ดีกว่า ซึ่งคนไทยมุสลิมนั้นมีข้อห้ามตามบทบัญญัติทางศาสนาอิสลามมากมายที่ขัดกับการดำเนินชีวิตของคนไทยพุทธ และคนไทยเชื้อสายจีน โดยสรุปแล้ว คนไทยมุสลิม คนไทยเชื้อสายจีน และคนไทยพุทธ มีความสำคัญต่อวัฒนธรรมไทยแตกต่างกัน

ในการศึกษาวิจัย ความสำคัญต่อประชาคมการเมือง (political community) ได้แยกการพิจารณาออกเป็นส่วนตัวต่าง ๆ คือ ความสำคัญต่อสัญลักษณ์ของชาติ ความสำคัญต่อความเป็นชาติ ความสำคัญต่อพระมหากษัตริย์ ความสำคัญต่อศาสนา และความสำคัญต่อวัฒนธรรมไทย

ผลการศึกษาวิจัยพบความจริงที่เกิดขึ้นว่า

คนไทยมุสลิม คนไทยเชื้อสายจีน และคนไทยพุทธ มีความสำคัญต่อสัญลักษณ์ของชาติแตกต่างกัน

คนไทยมุสลิม คนไทยเชื้อสายจีน และคนไทยพุทธ มีความสำคัญต่อความเป็นชาติแตกต่างกัน

คนไทยมุสลิม คนไทยเชื้อสายจีน และคนไทยพุทธ มีความสำคัญต่อพระมหากษัตริย์แตกต่างกัน

คนไทยมุสลิม คนไทยเชื้อสายจีน และคนไทยพุทธ มีความสำคัญต่อศาสนาแตกต่างกัน

คนไทยมุสลิม คนไทยเชื้อสายจีน และคนไทยพุทธ มีความสำคัญต่อวัฒนธรรมไทยแตกต่างกัน

ดังนั้น คนไทยมุสลิม คนไทยเชื้อสายจีน และคนไทยพุทธ จึงมีความสำคัญต่อประชาคมการเมือง (political community) แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 ที่ตั้งไว้

ความสำคัญต่อระบอบการเมืองการปกครอง (political regime)

หลักการ โครงสร้าง และกระบวนการเมืองการปกครองไทยปัจจุบัน เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ซึ่งได้ตราขึ้นไว้ในวันที่ 22 ธันวาคม 2521

ประเทศไทยได้ใช้รูปแบบการปกครองประชาธิปไตยแบบรัฐสภา โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของชาติ โดยพระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐ ซึ่งเป็นของประชาชน โดยผ่านหน่วยอำนาจที่สำคัญของชาติ อันได้แก่ อำนาจนิตินบัญญัติ บริหาร และตุลาการ

ในทางนิตินบัญญัติ (คือ การออกกฎหมายหรือนิตินบัญญัติกฎหมายขึ้นไว้) จะทรงใช้อำนาจโดยคำแนะนำและยินยอมของฝ่ายนิตินบัญญัติ (ซึ่งอาจจะเรียกชื่อต่าง ๆ ได้ เช่น "รัฐสภา" "สภานิตินบัญญัติแห่งชาติ" ฯลฯ)

ในทางบริหาร (คือ การบริหารราชการแผ่นดิน) ทรงใช้อำนาจนี้โดยผ่านทางคณะรัฐมนตรี ซึ่งจะต้องทำหน้าที่ในทางบริหารในฐานะที่เป็นฝ่ายบริหาร ในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์

ในทางตุลาการ (ซึ่งหมายถึงอำนาจในการตีความกฎหมายในการพิจารณาพิพากษาคดี) พระมหากษัตริย์ก็จะทรงใช้อำนาจโดยผ่านทางศาลซึ่งเป็นฝ่ายตุลาการ

จากการศึกษาวิจัยพบว่า คนไทยมุสลิมส่วนใหญ่ ไม่มีความรู้ ความเข้าใจต่อฝ่ายนิตินบัญญัติ ไม่เข้าใจว่ากระบวนการนิตินบัญญัติมีขั้นตอนอย่างไร เช่นใครเป็นผู้เสนอร่างกฎหมาย กฎหมายต้องผ่านความเห็นชอบ ผ่านการพิจารณาจากใครบ้าง กฎหมายจะประกาศใช้บังคับได้เมื่อใด คนไทยมุสลิมส่วนใหญ่คิดว่า รัฐบาลเป็นผู้ออกกฎหมาย และก้บังคับใช้ได้เลย คนไทยมุสลิมส่วนใหญ่จะไม่รู้ไม่เข้าใจว่าวุฒิสภาคืออะไร ทำหน้าที่อะไร ทั้งยังไม่เข้าใจว่า สภาผู้แทนราษฎร ทำหน้าที่อะไรด้วย จะเข้าใจในหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่า ทำหน้าที่ดูแลว่า ราษฎรมีความต้องการมีปัญหาคือความเดือดร้อนอะไรบ้าง แล้วจะได้ทำหน้าที่เป็นปากเป็นเสียงแทนราษฎร นำปัญหาคือความเดือดร้อนนั้นไปบอกให้รัฐบาลทราบ ส่วนหน้าที่นอกเหนือจากนี้ส่วนใหญ่จะไม่รู้ ไม่เข้าใจเลย สรุปแล้วคนไทยมุสลิมส่วนใหญ่จะมีความรู้ความเข้าใจต่อฝ่ายนิตินบัญญัติน้อยมาก

คนไทยมุสลิมส่วนใหญ่จะไม่รู้ไม่เข้าใจเช่นกันว่า ฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลนั้น เกิดขึ้นได้อย่างไร ใครเป็นผู้แต่งตั้ง รัฐมนตรีมาจากไหน การสิ้นสุดลงเมื่อใด ถ้าอยากเปลี่ยนรัฐบาลจะทำได้อย่างไร สรุปแล้ว คนไทยมุสลิมส่วนใหญ่จะมีความรู้ความเข้าใจต่อฝ่ายบริหารน้อยมาก

คนไทยมุสลิมส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ความเข้าใจต่อฝ่ายตุลาการว่ามีโครงสร้างอย่างไร ผู้พิพากษามีกระบวนการเป็นมาอย่างไร ใครเป็นผู้แต่งตั้งโยกย้าย มีหลักประกันความเป็นอิสระมากน้อยเพียงใด คนไทยมุสลิมส่วนใหญ่เข้าใจว่า ผู้พิพากษานั้นมาทำหน้าที่ตัดสินคดีความใน

พระปรมาภิไธยขององค์พระมหากษัตริย์

แม้ว่า คนไทยมุสลิมส่วนใหญ่จะมีความรู้ความเข้าใจค่อนข้างน้อยต่อโครงสร้างของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ แต่คนไทยมุสลิมเหล่านั้นจะมีความพอใจกับสถานการณ์เมืองการปกครองของไทยที่เป็นอยู่ เพราะคิดว่าระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้นดี ให้เขามีเสรีภาพ ทำมาหากินได้อย่างสงบสุข มีความเสมอภาคเท่าเทียมกันกับคนไทยคนอื่น ๆ ทั่วไป ทั้งยังให้สิทธิพิเศษแก่คนไทยมุสลิมอีกบางประการ เช่น มีสิทธิเข้าศึกษาต่อโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยโดยใช้ระบบโควตา ไม่ต้องมีการสอบเข้าเหมือนคนไทยเชื้อสายจีนและคนไทยพุทธอื่น ๆ ทั่วไป โดยสรุปแล้ว คนไทยมุสลิมส่วนใหญ่มีความสำนึกที่ดีต่อระบอบการเมืองการปกครอง

ส่วนคนไทยเชื้อสายจีนนั้น ส่วนใหญ่จะไม่มีความรู้ความเข้าใจต่อฝ่ายนิติบัญญัติว่าฝ่ายนิติบัญญัติมีโครงสร้างอย่างไรบ้าง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีหน้าที่อะไรบ้าง กฎหมายมีกระบวนการเกิดขึ้นได้อย่างไร ใครเป็นผู้เสนอร่าง ฝ่ายใดเป็นผู้ให้ความเห็นชอบ กฎหมายจะประกาศใช้บังคับได้เมื่อใด คนไทยเชื้อสายจีนจะมีความเข้าใจเหมือนคนไทยมุสลิมในประเด็นที่ว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีหน้าที่ดูแลทุกข์สุขของราษฎร ราษฎรมีความต้องการ มีปัญหา ความเดือดร้อนอะไร ก็จะเป็นปากเป็นเสียงแทนราษฎรไปบอกให้รัฐบาลทราบ เพื่อจะได้ดำเนินการแก้ไข ส่วนวุฒิสภานั้น ก็ไม่มีคนไทยเชื้อสายจีนที่สัมภาษณ์มีความรู้ ความเข้าใจชัดเจนพอ โดยสรุปแล้ว คนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่จะมีความรู้ความเข้าใจต่อฝ่ายนิติบัญญัติน้อย

คนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่จะไม่มีความรู้ ความเข้าใจว่าฝ่ายบริหารนั้นมีโครงสร้างอย่างไร รัฐบาลนั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร มาจากไหน ใครเป็นผู้แต่งตั้งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี จะมีคนไทยเชื้อสายจีนบางส่วนที่สัมภาษณ์ มีความรู้ความเข้าใจบ้าง ก็เป็นเพราะคนเหล่านั้นมีระดับการศึกษาที่สูง และมีความสนใจในทางการเมืองการปกครองเป็นการส่วนตัว จากการสังเกตพบว่า คนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่จะสนใจแต่การทำมาหากิน มุ่งแสวงหาเพื่อเพิ่มพูนทรัพย์สินเงินทองให้มากขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นค่านิยมของคนไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเบตง โดยสรุปแล้ว คนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่จะมีความรู้ความเข้าใจต่อฝ่ายบริหารค่อนข้างน้อย และเมื่อเปรียบเทียบกับคนไทยมุสลิมแล้วจะมีความรู้ความเข้าใจมากกว่าเล็กน้อย

สำหรับฝ่ายตุลาการนั้น คนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่จะไม่รู้ไม่เข้าใจว่า โครงสร้างของฝ่ายตุลาการเป็นอย่างไร ใครเป็นผู้มีอำนาจในการแต่งตั้งโยกย้ายผู้พิพากษา หลักประกันความเป็นอิสระของผู้พิพากษานั้นมีมาน้อยเพียงใด คนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่จะรู้ว่า ผู้พิพากษานั้นต้องเรียนกฎหมายมา จากนั้นก็ไปสอบคัดเลือก และจะรู้ว่าผู้พิพากษานั้นมาตัดสินคดี ในพระปรมาภิไธยขององค์พระมหากษัตริย์ จากการสังเกตพบว่า คนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่จะมีเรื่องมีคดีความขึ้นสู่ศาลน้อยมาก เพราะคนไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเบตงส่วนใหญ่มีค่านิยมมุ่งทำมาหากิน เพื่อเพิ่มพูนทรัพย์สิ้นเงินทอง นี่เป็นสาเหตุที่คนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่ไม่สนใจเรื่องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง โดยสรุปแล้ว คนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจต่อฝ่ายตุลาการน้อย

แม้ว่าคนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่จะมีความรู้ ความเข้าใจที่น้อยต่อโครงสร้างของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ แต่คนไทยเชื้อสายจีนเหล่านั้นจะพอใจกับสถานการณ์การเมืองการปกครองของไทยที่เป็นอยู่ โดยเห็นว่า ระบบการเมืองการปกครองแบบนี้ให้สิทธิ เสรีภาพในการทำมาหากิน จะทำอะไรก็ได้ จะไปไหนมาไหนก็ได้ คนไทยเชื้อสายจีนก็มีความเสมอภาค มีความเท่าเทียมกันกับคนไทยพุทธส่วนใหญ่ในประเทศ แต่ในประเด็นที่ให้สิทธิพิเศษแก่คนไทยมุสลิมในการศึกษาต่อยังโรงเรียนนายร้อยตำรวจและมหาวิทยาลัย โดยไม่ต้องสอบเข้านั้นทำให้คนไทยเชื้อสายจีนบางส่วนรู้สึกวุ่นวายใจว่า ตนได้รับการปฏิบัติจากรัฐโดยมีอคติ ส่วนในประเด็นที่จำกัดสิทธิคนไทยเชื้อสายจีนที่มีพ่อแม่เป็นคนต่างด้าว เมื่อจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะต้องมิคุณสมบัติพิเศษนั้นทำให้คนไทยเชื้อสายจีนรู้สึกวุ่นวายใจว่า รัฐได้ปฏิบัติต่อคนไทยเชื้อสายจีนโดยมีอคติเช่นเดียวกัน ซึ่งในขณะที่คนไทยมุสลิมมีสิทธิเท่าเทียมกันกับคนไทยพุทธทุกอย่าง และสิทธิบางอย่างอาจจะมากกว่าด้วยซ้ำ โดยสรุปแล้วคนไทยเชื้อสายจีนยังมีความสำนึกที่ดีอยู่ต่อระบบการเมืองการปกครอง แต่จะมีความสำนึกที่แตกต่างไปจากคนไทยมุสลิม

ส่วนคนไทยพุทธนั้น ส่วนใหญ่จะมีความรู้ความเข้าใจที่น้อยเช่นกันต่อโครงสร้างของฝ่ายนิติบัญญัติ คนไทยพุทธส่วนใหญ่จะมีความเข้าใจเหมือนกับคนไทยมุสลิมและคนไทยเชื้อสายจีน คนไทยพุทธเข้าใจในประเด็นว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นมีหน้าที่ดูแลปัญหาทุกข์สุขของราษฎรว่ามีความต้องการ มีปัญหาความเดือดร้อนอะไร แล้วเป็นปากเป็นเสียงแทนราษฎรไปบอกให้รัฐบาลทราบ คนไทยพุทธบางส่วนที่พอมีความรู้ความเข้าใจฝ่ายนิติบัญญัติ ก็เป็นคนที่มีการศึกษาในระดับสูง และก็มีความสนใจในเรื่องการเมืองการปกครองเป็นการส่วนตัว ซึ่งก็เหมือนกับคนไทยมุสลิมและคนไทยเชื้อสายจีน โดยสรุปแล้ว คนไทยพุทธส่วนใหญ่จะมีความรู้ ความเข้าใจต่อฝ่ายนิติบัญญัติที่น้อย

คนไทยพุทธส่วนใหญ่จะไม่มีความรู้ความเข้าใจในโครงสร้างของฝ่ายบริหาร มีส่วนน้อยที่พอจะมีความรู้ความเข้าใจ แต่ก็ไม่ได้พอ และผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจนั้น ส่วนใหญ่จะมีการศึกษาอยู่ในระดับที่สูง และต้องมีความสนใจในการเมืองการปกครอง เป็นคุณสมบัติส่วนตัวด้วย มีข้อน่าสังเกตว่า มีคนไทยพุทธบางคนที่มีภาษาพูดมีการศึกษาจบปริญญาตรี แต่ไม่เข้าใจว่า รัฐบาลเกิดขึ้นมาได้อย่างไร โดยสรุปแล้ว คนไทยพุทธส่วนใหญ่ มีความรู้ความเข้าใจต่อฝ่ายบริหารน้อยมาก

สำหรับฝ่ายตุลาการนั้น คนไทยพุทธทั้งหมดที่สัมภาษณ์ในการศึกษาวิจัย ไม่มีใครมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อโครงสร้างของฝ่ายตุลาการว่า ใครเป็นผู้แต่งตั้งโยกย้ายผู้พิพากษา ขึ้นตอนในการศึกษาเลือกผู้พิพากษามีอย่างไร หลักประกันในความเป็นอิสระของผู้พิพากษาเป็นอย่างไร แต่คนไทยพุทธส่วนใหญ่จะตระหนักว่า ผู้พิพากษานั้นส่วนมากจะเป็นคนมีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม และเป็นที่ยิ่งของประชาชนในด้านความยุติธรรมได้ โดยสรุปแล้ว คนไทยพุทธทั้งหมดที่สัมภาษณ์ไม่มีใครมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและดีพอ เกี่ยวกับโครงสร้างของฝ่ายตุลาการเลย จะมีความรู้ความเข้าใจ ก็แต่เพียงประเด็นปลีกย่อยเท่านั้น

ถึงแม้ว่าคนไทยพุทธส่วนใหญ่จะมีความรู้ความเข้าใจที่น้อยต่อโครงสร้างของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ แต่คนไทยพุทธส่วนใหญ่ก็มีความพอใจกับสภาพการเมืองการปกครองที่เป็นอยู่ มีความนิยมชมชอบ ศรัทธา และเชื่อมั่นในระบอบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และในขณะเดียวกันก็ต่อต้านไม่นิยมชมชอบระบอบเผด็จการ

คนไทยพุทธส่วนใหญ่ มีความต้องการพัฒนาระบอบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยนี้ให้ดีขึ้น ให้เป็นประชาธิปไตยมากกว่าที่เป็นอยู่ และก็คิดว่าระบอบการเมืองการปกครองแบบนี้ให้สิทธิเสรีภาพแก่เขาเพียงพอแล้ว โดยสรุปแล้ว คนไทยพุทธส่วนใหญ่มีความสำคัญที่ต่อระบอบการเมืองการปกครอง และก็มีหน้าที่ที่แตกต่างไปจากคนไทยมุสลิมและคนไทยเชื้อสายจีน

ในการศึกษาวิจัย ความสำคัญต่อระบอบการเมืองการปกครอง (Political regime) ผลการศึกษาวิจัยพบว่า คนไทยมุสลิมส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับสภาพระบอบการเมืองการปกครองที่เป็นอยู่ แต่ก็มีคนไทยมุสลิมบางส่วนที่มีความต้องการเปลี่ยนแปลงสภาพระบอบ

การเมืองการปกครอง ให้เอื้ออำนวยต่อการวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับหลักการทางศาสนาอิสลามมากยิ่งขึ้น ในขณะที่คนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับสภาพระบอบการเมืองการปกครองนี้ และมีความต้องการให้ระบอบการเมืองการปกครองให้สิทธิแก่เขาให้มากขึ้นในบางประเด็น เช่น สิทธิการเข้าศึกษาต่อโดยไม่ต้องมีการสอบคัดเลือก สิทธิการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อจะได้มีความเสมอภาค ความเท่าเทียมกับคนไทยมุสลิมและคนไทยพุทธทั่วไป ส่วนคนไทยพุทธนั้นจะมีความพึงพอใจต่อสภาพระบอบการเมืองการปกครองที่เป็นอยู่นี้แล้ว และต้องการให้เปลี่ยนแปลงแก้ไขให้เป็นประชาธิปไตยมากขึ้น

ดังนั้น คนไทยมุสลิม คนไทยเชื้อสายจีนและคนไทยพุทธ จึงมีความสำคัญต่อระบอบการเมืองการปกครอง (political regime) แตกต่างกันไป ตามสมมติฐานข้อ 2 ที่ตั้งไว้

ความสำคัญต่อผู้มีสิทธิอำนาจทางการเมือง (political authority)

ในการศึกษาวิจัยนี้ได้แยกการพิจารณาออกเป็นส่วนตัวต่าง ๆ คือ ความสำคัญต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ความสำคัญต่อรัฐบาล ความสำคัญต่อข้าราชการ และความสำคัญต่อผู้พิพากษา

ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า คนไทยมุสลิมส่วนใหญ่จะไม่เข้าใจไม่รู้ถึงบทบาท และหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในทางรัฐสภาเลย จะรู้และเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ในเขตเลือกตั้งเท่านั้น เช่น มาบริจาคเงินช่วยสร้างมัสยิด 5,000 บาท มาพบปะเยี่ยมเยียนใต้ถุนทุกซุซ ทำให้คนไทยมุสลิมส่วนใหญ่ตระหนักในความสำคัญของการมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรค่อนข้างน้อย

คนไทยมุสลิมส่วนใหญ่ จะมองเห็นว่า ชุมชนที่ตนอาศัยอยู่นั้น มีปัญหาต่าง ๆ มากมายเกิดขึ้น เช่น ปัญหาช่องโหว่ภาษี ปัญหาเสนาบดี ปัญหาการขาดการพัฒนาต่อคนไทยมุสลิมที่ยากจน และปัญหาบางอย่างก็ขัดกับบทบัญญัติทางศาสนาอิสลาม แต่รัฐบาลก็ไม่สามารถแก้ไขให้ดีขึ้นได้ การที่รัฐบาลเฉยเมยต่อปัญหาและความต้องการของคนไทยมุสลิม ทำให้ความชอบธรรมของรัฐบาลลดลง อันจะสร้างปัญหาให้กับรัฐบาลในการบริหารประเทศ

คนไทยมุสลิมส่วนใหญ่ มองข้าราชการว่า เต็มไปด้วยการคอร์รัปชันทุกหน่วยงานเมื่อเป็นเช่นนี้ เนื่องจากคนไทยมุสลิมไม่ศรัทธาในตัวข้าราชการ จึงยอมไม่เต็มใจที่จะให้ความร่วมมือ

กับข้าราชการ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศโดยรวม

คนไทยมุสลิมส่วนใหญ่ ตระหนักว่า ผู้พิพากษาจะให้ความยุติธรรมกับตนได้ แต่คนเหล่านี้ส่วนใหญ่จะ ไม่มีความเชื่อมั่นในเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการยุติธรรม โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจจะเป็นผู้สอบสวนจับกุมและทำสำนวนคดี จากนั้นจะส่งต่อให้อัยการพิจารณา ก่อนที่จะถึงศาล หากมองในภาพรวมแล้วก็หมายความว่า คนไทยมุสลิมส่วนใหญ่ไม่เชื่อมั่นไม่ศรัทธาต่อกระบวนการยุติธรรมของประเทศว่าจะพิทักษ์รักษาความยุติธรรมให้แก่เขาได้

ส่วนคนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่ ไม่รู้จักว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตจังหวัดยะลา คือใคร ไม่เคยเห็นหน้าเลย และก็มีบางคนที่ยากให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นอำเภอ เนื่องจากคนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่ ตระหนักดีว่า ในพื้นที่จังหวัดยะลา คนส่วนใหญ่จะเป็นคนไทยมุสลิมและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็เป็นคนไทยมุสลิมด้วย คนไทยเชื้อสายจีนคิดว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนไทยมุสลิม คงจะไม่สนใจในปัญหาความต้องการของคนไทยเชื้อสายจีนมากนัก แต่จะสนใจปัญหาความต้องการของคนไทยมุสลิม ซึ่งนับถือศาสนาอิสลามด้วยกันมากกว่า บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่คนไทยเชื้อสายจีนเห็นเป็นรูปธรรมก็มีน้อยมาก คนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่ในอำเภอเบตง จึงไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

คนไทยเชื้อสายจีนบางส่วนศรัทธาต่อรัฐบาล ในประเด็นที่ว่า นายกรัฐมนตรีมีความซื่อสัตย์สุจริต และคนไทยเชื้อสายจีนหลายคนจะมองว่า รัฐบาลปกครองมีความลำเอียงต่อเขา โดยให้สิทธิพิเศษหลายอย่างแก่คนไทยมุสลิม เช่น การมีสิทธิเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนนายร้อยและมหาวิทยาลัย โดยไม่ต้องสอบในระดับโควตา ในขณะที่เดียวกันก็ตัดสิทธิของคนไทยเชื้อสายจีน เช่น คนไทยเชื้อสายจีนที่พ่อแม่เป็นคนต่างด้าว จะไม่มีสิทธิเท่าเทียมกันกับคนไทยมุสลิมหรือคนไทยพุทธ เช่น ในกรณีการสมัครเพื่อรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยสรุปแล้ว คนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่ยังคงมีความสำนึกต่อรัฐบาลในระดับกลาง ๆ

คนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่มองข้าราชการ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจว่า เป็นข้าราชการที่คอร์รัปชัน ทั้งนี้เนื่องจากคนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่ในอำเภอเบตง มีฐานะทางเศรษฐกิจดี และมีความใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ตำรวจมากกว่าคนไทยมุสลิม และคนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่ก็ไม่

ต้องการมีเรื่องง่าย ๆ สิ่งไหนที่ให้ได้ก็จะยอม นี่จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจชอบ รีดไถคนไทยเชื้อสายจีนมากกว่า คนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่จะมีความศรัทธาในข้าราชการหน่วย อื่น ๆ ในระดับที่ตีพอสมควร เพราะระบบราชการได้ถูกปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นกว่าอดีตมา โดย สรุปลแล้ว คนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่จะมีความศรัทธา ความเชื่อมั่นในตัวข้าราชการ ในระดับที่ตี พอสมควร ยกเว้นแต่เจ้าหน้าที่ตำรวจเท่านั้น

คนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่ ตระหนักดีว่า ผู้พิพากษาจะให้ความยุติธรรมกับทุกคน พิพากษาไปตามอรรถคดี แต่ในกระบวนการยุติธรรมนั้น ขั้นตอนแรกคือ การจับกุม สืบสวนสอบสวน จากเจ้าหน้าที่ตำรวจ จากนั้นก็ทำสำนวนคดีเสนออัยการ หลังจากอัยการเห็นด้วย การสั่งฟ้องจึง จะถึงศาล และคนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่จะไม่ศรัทธาไม่เชื่อมั่นว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจจะให้ความ ยุติธรรมกับตนได้ หากเรามองในภาพรวมแล้ว ก็หมายความว่าคนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่จะไม่ ศรัทธาไม่เชื่อมั่นว่า กระบวนการยุติธรรมของรัฐจะมีความยุติธรรมพอ จะพิทักษ์รักษาความ ยุติธรรมให้กับเขาได้

คนไทยพุทธส่วนใหญ่ จะมีความรู้ความเข้าใจถึงบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร ในทางรัฐสภาค่อนข้างน้อย และจะมีความรู้ความเข้าใจถึงบทบาทสำหรับประชาชนในเขต เลือกตั้งพอสมควร คือรู้ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีหน้าที่เยี่ยมเยียนดูแลทุกข์สุขปัญหาความเดือด ร้อนของราษฎร แล้วนำปัญหาความต่องการนั้นไปบอกให้รัฐบาลทราบเพื่อดำเนินการ เนื่องจาก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตจังหวัดยะลา เป็นคนไทยมุสลิม และเขตเสียงหนาแน่นของเขาไม่ ได้อยู่ในอำเภอเบตง คนไทยพุทธส่วนใหญ่ในอำเภอเบตง จึงตระหนักในความสำคัญของสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรน้อย

คนไทยพุทธส่วนใหญ่มีความศรัทธา ความเชื่อมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตของรัฐบาล โดยเฉพาะ นายกรัฐมนตรี คนไทยพุทธบางส่วนมีความพอใจกับผลงานของรัฐบาลที่ผ่านมา เช่นการเข้า ร่วมพัฒนาชาติไทยของ โจรจินคอมมิวนิสต์มาลายา (จคม.) แต่ก็มีคนไทยพุทธบางส่วนที่ไม่พอใจ ต่อการมีช่องโหว่ในอำเภอเบตง ซึ่งเป็นปัญหาที่ข้าราชการในระดับอำเภอไม่สามารถจัดการได้

คนไทยพุทธส่วนใหญ่มองภาพพจน์ของข้าราชการส่วนมากว่าเป็นข้าราชการที่ไม่ดี ชอบ ใช้อำนาจ ใช้อภิสิทธิ์ คอร์รัปชัน ซึ่งจะทำให้คนไทยพุทธส่วนใหญ่ ไม่มีศรัทธา ไม่มี ความ

เชื่อมั่นในตัวข้าราชการ ย่อมส่งผลไปถึงการให้ความร่วมมือต่อข้าราชการ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อ
การพัฒนาประเทศโดยส่วนรวม

คนไทยพุทธส่วนใหญ่มีความศรัทธา เชื่อมั่นว่าผู้พิพากษาส่วนใหญ่เป็นคนดี มีความ
ยุติธรรม แต่คนไทยพุทธเหล่านั้นส่วนใหญ่จะไม่เชื่อมั่นว่า ในขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมจะมี
ความยุติธรรมพอ คือในขั้นตอนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งทำหน้าที่จับกุมและสอบสวน จากนั้นก็ใน
ขั้นตอนอัยการ ซึ่งเป็นการพิจารณาว่าคดีนั้น ๆ สมควรสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง ก่อนที่จะถึงขั้นตอนไปคือ
ศาล คนไทยพุทธส่วนใหญ่มีความคิดว่า ถ้ามีเรื่องมีคดีกับคนมีเงินหรือคนในเครื่องแบบแล้ว เขามี
โอกาสที่จะได้รับความไม่ยุติธรรมสูงขึ้น หากมองในภาพรวมแล้ว นั้นหมายถึงว่า คนไทยพุทธส่วน
ใหญ่ไม่เชื่อมั่นว่า กระบวนการยุติธรรมของประเทศจะสามารถรักษารักษาความยุติธรรมให้แก่เขา
ได้ โดยสรุปแล้ว คนไทยพุทธส่วนใหญ่ในอำเภอเบตงมีความสำนึกที่ดีต่อผู้พิพากษา

ในภาพรวมแล้วจะเห็นได้ชัดเจนว่า คนไทยมุสลิม คนไทยเชื้อสายจีนและคนไทยพุทธนั้น
ต่างก็ต้องการให้ผู้มีสิทธิอำนาจทางการเมือง สนองตอบต่อความต้องการของกลุ่มตนในขณะที่ความ
ต้องการของแต่ละกลุ่มนั้นไม่เหมือนกัน เป็นเพราะคนแต่ละกลุ่มมีพื้นฐานความเชื่อทางศาสนา
ค่านิยม ภาษา วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ที่แตกต่างกัน และเป็นธรรมดา ที่ในสังคม
เมื่อมีกลุ่มมากขึ้น มีความต้องการมากขึ้น ปัญหาและข้อขัดแย้งต่าง ๆ ก็เกิดมากขึ้นเป็นเงาตามตัว
ผู้มีสิทธิอำนาจทางการเมืองก็ไม่สามารถจัดหรือไกล่เกลี่ยปัญหาและความขัดแย้งให้หมดไปอย่าง
ถูกใจ และเป็นที่ยอมรับทุกกลุ่มได้ เนื่องจากเพราะแต่ละกลุ่มมีพื้นฐานของความต้องการที่แตกต่าง
กันนั่นเอง โดยสรุปแล้ว คนไทยมุสลิม คนไทยเชื้อสายจีน และคนไทยพุทธ จึงมีความสำนึกต่อผู้มี
สิทธิอำนาจทางการเมือง (political regime) ต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3 ที่ตั้ง
ไว้

ข้อเสนอแนะ

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการอยู่ร่วมกันในสังคมเดียวกันของคนไทยมุสลิม คนไทยเชื้อสายจีน
และคนไทยพุทธ นั้น มีลักษณะเหมือนกับปัญหาสังคมโดยทั่วไป คือไม่สามารถจะแก้หรือจัดให้หมด
ไปจากสังคมได้โดยเด็ดขาด ทั้งนี้เป็นเพราะปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น มีต้นตอมา
จากความเชื่อในทางศาสนา ค่านิยม ภาษา วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่ไม่เหมือนกัน

อันเป็นพื้นฐานของบุคคลตั้งแต่สองกลุ่มขึ้นไป และเกี่ยวข้องกับบุคคลทุกคนของแต่ละกลุ่ม แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาและความขัดแย้งนี้สามารถที่จะคลี่คลายให้เหลือน้อยที่สุด หรือให้อยู่ในกรอบที่ทุกฝ่ายสามารถจะยอมรับและถือเป็นเรื่องธรรมดาสามัญ

ในการแก้ไขปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ นี้ มีข้อเสนอแนะ โดยยึดแนวทางในการปฏิบัติ ดังนี้คือ

1. ให้เสรีภาพโดยสมบูรณ์ในการที่จะดำรงชีวิตตามวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่ม

ในกรณีของชาวไทยมุสลิม เสรีภาพอันสมบูรณ์ในการที่จะดำรงชีวิตตามหลักแห่งศาสนาอิสลามควรจะได้รับประกัน เพราะว่าศาสนาอิสลามแท้ที่จริงคือวัฒนธรรมหลักของชาวมุสลิมนั่นเอง

ตามปกติแล้วแนวนโยบายเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยสามารถกำหนดได้ 2 ทางคือ

1) นโยบายเพื่อให้กลุ่มสังคมต่าง ๆ สละวัฒนธรรมของตน และยึดวัฒนธรรมเหมือน ๆ กันหมด คือ วัฒนธรรมของชนกลุ่มใหญ่หรือวัฒนธรรมที่สร้างขึ้นใหม่ นโยบายนี้เรียกว่า การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม (cultural assimilation) และ

2) นโยบายให้แต่ละกลุ่มสังคมรักษาและพัฒนาวัฒนธรรมของตนเองได้อย่างสมบูรณ์ นโยบายนี้เรียกว่า พหุนิยม (pluralism) นโยบายนี้เป็นนโยบายที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับนโยบายแรกคือ เป็นนโยบายที่ไม่พยายามที่จะไปแตะต้องวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มสังคม ครอบงำที่วัฒนธรรมนั้น ๆ ไม่เป็นการทำลายความมั่นคงของชาติโดยตรง

สำหรับนโยบายพยายามให้มีการกลมกลืนทางวัฒนธรรมนั้น เป็นนโยบายที่ค่อนข้างจะฝืนธรรมชาติของสังคม ตามปกติแล้วคนเราทุกคนย่อมรักและหวงแหนวัฒนธรรมของตน เนื่องจากเป็นสิ่งที่สะสมและฝังรากมาหลายชั่วอายุคน จนกลายเป็นระบบที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับสังคม แต่ละสังคมสามารถดำรงอยู่ได้เพราะมีวัฒนธรรมของสังคมนั้นเป็นแนวทาง

เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว หนทางเดียวที่จะให้ประชาชนสลัดทั้งวัฒนธรรมของตนเพื่อยอมรับวัฒนธรรมอื่น ๆ คือ การใช้มาตรการบังคับหรือเผด็จการทางวัฒนธรรม วิธีการเช่นนี้เป็นที่นิยมกระทำกันในสังคมค่ายคอมมิวนิสต์ ที่จริงมีหลายประเทศได้เคยใช้มาตรการบังคับเพื่อให้ชนกลุ่มน้อยที่อยู่ในประเทศของตนถูกกลืนทางวัฒนธรรม แต่มักไม่ค่อยประสบความสำเร็จ นอกจากชนกลุ่มน้อยบางกลุ่มซึ่งพร้อมที่จะถูกกลืนอยู่แล้วด้วยสาเหตุจำเป็นบางประการ ยิ่งเป็นชาวมุสลิมด้วยแล้ว การผสมกลมกลืนกับวัฒนธรรมอื่นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ ทั้งนี้ก็เพราะชาวมุสลิมยึดอย่างมั่นคงว่าศาสนาอิสลามนั้นเป็นวัฒนธรรมอันศักดิ์สิทธิ์ ยิ่งไปกว่านั้นศาสนาอิสลามกำหนดเป็นหน้าที่อันยิ่งใหญ่ของมุสลิมทุกคนที่จะต้องต่อต้านและต่อสู้กับความพยายามใด ๆ ที่จะเปลี่ยนแปลงหรือทำลายศาสนาอิสลาม ในรัสเซียได้เคยมีความพยายามอย่างยิ่งยวดที่จะทำลายวัฒนธรรมอิสลามโดยใช้วิธีที่จริงจังและบีบบังคับ รัฐบาลของรัสเซียได้ทำลายศาสนสถานและห้ามการประกอบกิจการทางศาสนาใด ๆ ไม่ว่าในที่ลับหรือที่แจ้ง ในโรงเรียนชั้นประถมพยายามสอนให้เด็กเลิกศรัทธาพระเจ้า และคำสอนของศาสนาทั้งหลาย แต่แล้วจนกระทั่งปัจจุบันนี้ ในรัสเซียประชากรชาวมุสลิมไม่น้อยกว่า 50 ล้านคน ซึ่งยังคงรักษาเอกลักษณ์ทางศาสนาอิสลามอย่างมั่นคงจนรัสเซียต้องโอนอ่อนผ่อนตาม ในประเทศจีนเหตุการณ์ทำนองเดียวกันได้เกิดขึ้นและได้ลงเอยในลักษณะเดียวกันต่อประชาชนชาวมุสลิมจีนซึ่งมีไม่ต่ำกว่า 50 ล้านคนเช่นเดียวกัน

ชนกลุ่มน้อยในสหรัฐอเมริกาก็ได้เป็นข้อทำนุสงฆ์ที่เห็นเด่นชัดเกี่ยวกับความล้มเหลวของการกลมกลืนทางวัฒนธรรม ในครั้งศตวรรษก่อนนั้นต่างก็มีความเชื่อว่าอเมริกาจะเป็นกระเพาะหลอมให้ชนทุกกลุ่มสลัดวัฒนธรรมเดิมของตนทิ้ง และสร้างวัฒนธรรมใหม่ขึ้นมาคือ วัฒนธรรมอเมริกัน มาบัดนี้นักสังคมศาสตร์ต่างเห็นพ้องต้องกันว่า แต่ละกลุ่มวัฒนธรรมในอเมริกาต่างก็ยึดหลักรักษาเอกลักษณ์ของตนอย่างเข้มข้น ทำให้วัฒนธรรมอเมริกันที่ฝันไว้ไม่สามารถจะบรรลุผล

ตัวอย่างที่ใกล้ตัวเรามากที่สุดคือสิงคโปร์ สิงคโปร์ประกอบด้วยชนสามกลุ่มสำคัญ ๆ คือ จีน มาเลย์ และอินเดีย สิงคโปร์ภายใต้ลิวญาพยายามที่จะสร้างวัฒนธรรมสิงคโปร์ขึ้นมาโดยให้ทุกคนเลิกคิดว่าตนเป็นชาวจีน ชาวมาเลย์เซีย และชาวอินเดีย แต่ให้เรียกว่าเป็นสิงคโปร์เรียนหรือชาวสิงคโปร์ นอกจากนี้รัฐบาลสิงคโปร์เพียรพยายามที่กำจัดการสร้างชุมชนเฉพาะเชื้อชาติแต่จัดให้อยู่อาศัยแบบปนเปสลับบ้านสลับเรือน มาบัดนี้กลับปรากฏว่าความรู้สึกในแต่ละเชื้อชาติยิ่งทวีความเข้มข้นมากขึ้นทุกขณะจนรัฐบาลต้องเปลี่ยนท่าทีทางนโยบายและพอใจกับความเป็นพหุสังคมหรือสังคมที่ต้องประกอบด้วยกลุ่มวัฒนธรรมหลายกลุ่ม

เมื่อ เป็นเช่นนี้สังคมส่วนใหญ่จึงหันมายึดนโยบายสังคมพหุ ซึ่งประกอบด้วยวัฒนธรรมหลากหลายและส่งเสริมให้แต่ละกลุ่มสังคมมีความกลมเกลียวภายใต้วัฒนธรรมของตนเองเป็นพื้นฐาน ที่จริงถ้ามองกันให้ลึกแล้วการที่แต่ละกลุ่มมีเสรีภาพในการพัฒนาและยืนหยัดรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนนั้นจะทำให้สังคมโดยรวมมีความมั่นคง เป็นปึกแผ่น และพัฒนาไปได้อย่างมั่นคง ถ้าเรารู้จักประสานและสร้างโครงสร้างของความสัมพันธ์ที่ถูกต้อง ความจริงแล้วความพยายามผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมนั้นจะมีผลร้ายอีกประการหนึ่ง คือ ในสังคมหนึ่ง ๆ ซึ่งประกอบด้วยหลายวัฒนธรรมนั้นจะมีคนกลุ่มหนึ่งซึ่งมักจะมีความสำนึกทางคุณธรรมต่ำ และมักจะก่อความเดือดร้อนให้กับสังคม คือ พวก "ตามชอบ" สังคม (marginal man) หมายถึง พวกที่ถึบตัวออกจากวัฒนธรรมอื่นอย่างเต็มที่ กล่าวง่าย ๆ คือ พวกซึ่งน่าจะเรียกว่า "ไทยพุทธก็ไม่ใช่ไทยมุสลิมก็ไม่ใช่เชิง" หรือ "ไทยก็ไม่ใช่จีนก็ไม่ใช่เชิง" อะไรทำนองนี้ การพยายามกลมกลืนทางวัฒนธรรมอย่างมากรักจะผลิตพวก "ตามชอบ" สังคมขึ้นมา การไม่ฝังอยู่กับวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่งนี้ ทำให้ขาดความสำนึกทางคุณธรรมและความถูกต้องทางพฤติกรรม เมื่อเป็นเช่นนี้การส่งเสริมให้คนอยู่ภายใต้วัฒนธรรมของตนและผูกพันกับวัฒนธรรมของตนอย่างเคร่งครัดนี้เป็นการส่งเสริมให้คนมีความสำนึกทางคุณธรรมสูง

อันที่จริงแล้ว วัฒนธรรมแต่ละวัฒนธรรมนั้นหาใช่ว่าจะอยู่คงที่ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงทุกวัฒนธรรมจะมีการเปลี่ยนแปลงตามสภาพการณ์ของสิ่งแวดล้อมและเวลา แต่กระบวนการเปลี่ยนแปลงนี้จะเป็นไปด้วยตัวของตัวเอง เป็นไปโดยสมัครใจ ในสังคมมุสลิมก็เช่นเดียวกันมีหลายส่วนของวัฒนธรรมของชาวมุสลิมที่มีได้มีความเกี่ยวข้องกับของศาสนาอิสลาม หรือเป็นวัฒนธรรมอิสลามที่สามารถจะเปลี่ยนแปลงได้โดยไม่ผิดหลักการแต่ประการใด เช่น วัฒนธรรมการแต่งกาย อาหาร การกิน การใช้ภาษา การใช้ชื่อ เหล่านี้เป็นต้น ตราบใดที่การเปลี่ยนแปลงนั้นอยู่ในกรอบที่กำหนดไว้ เช่นในเรื่องการแต่งกาย ศาสนาอิสลามมีการกำหนดสำหรับสตรีเท่านั้นว่า ให้ปกปิดอย่างมิดชิดเวลาออกนอกบ้าน ส่วนจะใช้สไตร์หรือทรงอะไรนั้นไม่มีข้อบังคับระบุไว้ หรือในส่วนที่เกี่ยวกับอาหารการกินมีข้อห้ามสำหรับสัตว์บางประเภท ห้ามรับประทานเลือดสัตว์ที่ตายเอง หรือสัตว์ที่ทำการเชือดโดยไม่ขออนุญาตจากพระเจ้า เป็นต้น ส่วนจะใช้ทำอาหารไทยหรืออาหารเทศนั้น ก็ได้เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติทางศาสนา

อย่างไรก็ดี เมื่อสิ่งเหล่านี้กลายเป็นวัฒนธรรมแล้ว ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องกับศาสนาก็ตาม ย่อมเป็นที่หวงแหนของสังคมนั้น ๆ ในการเปลี่ยนแปลงนั้นจำเป็นจะต้องให้ค่อย

เป็นค้อยไป ให้สังคมนั้น ๆ เกิดความรู้สึกที่จะเปลี่ยนแปลงด้วยตัวของตัวเอง

2. หลักการเคารพในวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน

สังคมจะต้องถือเป็นนโยบายด้วยว่าแต่ละวัฒนธรรมจะต้องเคารพซึ่งกันและกัน ไม่ถือว่า วัฒนธรรมใดดีเลวต่างกัน แต่ทุกวัฒนธรรมนั้นล้วนแต่เป็นสิ่งที่ดีงามสำหรับสังคมนั้น ๆ เป็นสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสมสำหรับสังคมนั้น ๆ จะไปยกย่องวัฒนธรรมหนึ่งแต่เหยียบย่ำอีกวัฒนธรรมหนึ่งนั้น ไม่ได้ ถ้ามีการเลือกที่รักมักที่ชังทางวัฒนธรรมเมื่อมีวัฒนธรรมหลากหลายในสังคมนั้นจะส่งผลร้ายมากกว่าผลดี กล่าวคือจะทำให้สังคมที่ถูกรังเกียจทางวัฒนธรรมนั้นมีความน้อยเนื้อต่ำใจมีอารมณ์ ชุณห์แค้น ไม่พอใจ มีความรู้สึกแยกตัวจากชนกลุ่มใหญ่ หรือมีความรู้สึกที่ตนเองมิได้เป็นส่วนหนึ่งของประเทศที่ตนอยู่ ที่จริงแล้วในทางวิชาการสังคมวิทยาหรือมานุษยวิทยาได้วางเป็นหลักสัจธรรมว่า ไม่มีวัฒนธรรมใดดีกว่าวัฒนธรรมใด แต่ละวัฒนธรรมนั้นล้วนเป็นสิ่งที่ดีงามสำหรับสังคมแต่ละสังคมที่ยึดถือ วัฒนธรรมจะเกิดโทษก็ต่อเมื่อนำไปใช้กับสังคมที่ยึดถืออีกวัฒนธรรมหนึ่ง

เมื่อข้อเท็จจริงเป็นดังนี้ เป็นหน้าที่ของสังคมแต่ละสังคมที่จะต้องอบรมให้การศึกษาและความเข้าใจแก่บุคคลในสังคมในเรื่องการเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกันในด้านวัฒนธรรม ให้สมาชิกของสังคมเข้าใจให้ได้ว่า วัฒนธรรมแต่ละวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต้องดีงามในตัวของมันเอง ไม่มีวัฒนธรรมใดมีคุณภาพดีหรือด้อยกว่ากัน

3. การออกกฎหมายพิเศษสำหรับชนกลุ่มน้อย

ในบางกรณีสังคมจำเป็นจะต้องบัญญัติกฎหมายพิเศษเพื่อใช้บังคับสำหรับชนกลุ่มน้อยโดยเฉพาะ สำหรับประเทศที่ประกอบด้วยชนหลายกลุ่มนั้นยากที่จะเห็นกฎหมายกลางมีความสอดคล้องเหมาะสมกับประชาชนทุกกลุ่ม แม้แต่ในวัฒนธรรมเดียวกันกฎหมายกลางยังไม่สามารถจะอำนวยประโยชน์อย่างเท่าเทียมกันสำหรับคนที่อยู่ในภูมิภาคที่ต่างกัน กฎหมายบางฉบับอาจจะให้ประโยชน์กับคนกลุ่มหนึ่งแต่อาจจะให้โทษกับคนอีกกลุ่มหนึ่งได้ ถ้าเป็นดังนี้แล้วอาจจะถือได้ว่ากฎหมายไม่ได้ให้ความเสมอภาคต่อบุคคลหรือกลุ่ม

ในกรณีของชาวไทยมุสลิมกรณีที่มิได้ประโยชน์จากกฎหมายบางฉบับมีอยู่ในเรื่องต่าง ๆ

เช่น เรื่องครอบครัว เรื่องมรดก ฯลฯ ยกตัวอย่างในเรื่องการแบ่งมรดก ศาสนาอิสลามได้กำหนดรูปแบบและเงื่อนไขไว้เรียบร้อย ซึ่งไม่ค่อยจะสอดคล้องกับกฎหมายไทยที่เป็นอยู่ใน

เรื่องของการสมรสและการหย่าร้างก็เช่นเดียวกัน อิสลามได้กำหนดวิธีการและเงื่อนไขไว้เฉพาะเมื่อเป็นเช่นนี้ชาวมุสลิมก็ปฏิบัติในเรื่องครอบครัวและมรดกในหมั่นกันเอง โดยไม่มีกฎหมายบ้านเมืองรองรับแต่ประการใด เวลาเกิดคดีหรือกรณีพิพาทถ้าจะปฏิบัติให้สอดคล้องกับศาสนาอิสลามชาวมุสลิมมักจะตัดสินใจกันเองหรือโดยผ่านผู้นำทางศาสนาซึ่งไม่มีมาตรฐานที่แน่นอน และไม่มีองค์กรทางกฎหมายของบ้านเมืองรองรับ

จากข้อจำกัดที่กล่าวข้างต้น ทำให้บางประเทศที่มีชาวมุสลิมเป็นชนกลุ่มน้อยอยู่ต้องออกกฎหมายพิเศษในเรื่องครอบครัว มรดก ฯลฯ เพื่อให้สอดคล้องกับเงื่อนไขของศาสนาอิสลามและใช้บังคับเฉพาะคู่กรณีหรือผู้ร้องเรียนที่เป็นมุสลิมโดยเฉพาะ กฎหมายดังกล่าวนี้บางประเทศเรียกว่า กฎหมายซารีอะห์ ส่วนองค์การและขบวนการพิจารณาคดีตามกฎหมายนี้เรียกว่า ศาลซารีอะห์

ผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมายไทยบางท่านมีความเห็นว่า การออกกฎหมายพิเศษในลักษณะนี้เป็นการไม่เหมาะสม เพราะทำให้สถาบันกฎหมายขาดเอกภาพ แต่ถ้ามองกันให้ลึกซึ้งแล้ว เอกภาพทางกฎหมายจะไม่สูญหายไปเพราะว่ากฎหมายพิเศษดังกล่าวก็ออกมาภายใต้อธิปไตยของรัฐเดียวกันซ้ำกลับได้ประโยชน์ในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง เพราะนอกจากจะเป็นการให้เกิดความเสมอภาคทางด้านกฎหมายแล้ว ยังเป็นการควบคุมพฤติกรรมของประชาชนบางกลุ่มให้อยู่ในระบบที่เป็นกิจจะลักษณะของบ้านเมืองอีกด้วย เพราะว่าถ้าไม่มีกฎหมายพิเศษชนกลุ่มน้อยก็จะปฏิบัติกันเองโดยที่รัฐไม่มีโอกาสจะรับรู้

“เราจำต้องคำนึงอยู่บ้างถึงอดีตอันยาวนานและขวบปีที่ผ่านไป ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถ้าได้อยู่แล้วจริง ๆ ก็คงจะไม่ผ่านล่วงเลยไปโดยไม่รู้เห็นกัน เกือบทุกสิ่งทุกอย่างได้ค้นพบกันอยู่แล้ว แม้บางอย่างที่ค้นพบจะยังไม่ได้ประสานเข้ากัน และบางอย่างถึงจะรู้กันแต่ยังมีได้นำมาใช้ในปัจจุบัน”

(Aristotle การเมือง หน้า 52)